

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering

Distr.: allmän
den 6 juni 2018

Original: engelska¹

Kommittén för avskaffande av rasdiskriminering

Slutsatser avseende Sveriges kombinerade 22:a och 23:e periodiska rapport*

1. Kommittén behandlade Sveriges kombinerade 22:a och 23:e periodiska rapport (CERD/C/SWE/22-23), som lämnades in i ett och samma dokument, vid sitt 2630:e och 2631:a möte (CERD/C/SR.2630 och 2631) som ägde rum den 2 och 3 maj 2018. Vid dess 2641:a möte, som ägde rum den 10 maj 2018, antogs följande slutsatser.

A. Inledning

2. Kommittén välkomnar att konventionsstaten inkommit med sin 22:a och 23:e periodiska rapport i tid. Kommittén uttrycker sin uppskattning för den ärliga och konstruktiva dialogen med konventionsstatens delegation. Kommittén vill tacka delegationen för den information som gavs under behandlingen av rapporterna och för den kompletterande skriftliga information som inlämnades efter dialogen.

B. Positiva aspekter

3. Kommittén välkomnar att konventionsstaten vidtagit följande lagstiftningsåtgärder och policy åtgärder:

a) Ändringar av diskrimineringslagen (2008:567) för att göra arbetsgivare och utbildningsanordnare skyldiga att vidta aktiva åtgärder för att förebygga och motverka diskriminering inom sina organisationer, i januari 2017.

b) Antagande av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, i november 2016.

c) Antagande av reformprogrammet för minskad segregation 2017–2025, år 2016.

d) Insatser för att genomföra strategin för romsk inkludering 2012–2032, exempelvis betänkandet och rekommendationerna från Kommissionen mot antiziganism i juni 2016.

e) Åtgärder som vidtagits av polis för att öka tryggheten och förtroendet bland sårbara grupper, exempelvis lokala samverkansavtal och medborgarlöften.

f) Utbildningsinsatser av Statens skolverk och Forum för levande historia om främlingsfientlighet och rasism genom konferenser, genom att låta skolpersonal gå på universitetsföreläsningar och genom att tillhandahålla resurser och verktyg på sina webbplatser för att kämpa mot främlingsfientlighet och rasism i skolor.

* Antagen av kommittén vid dess 95:e session (23 april–11 maj 2018).

¹ Översättning till svenska. Vid eventuella tveksamheter gäller det engelska originalet: CERD/C/SWE/CO/22-23

C. Kritik och rekommendationer

Statistik

4. Kommittén är fortfarande oroad över bristen på statistik över befolkningens sammansättning. Kommittén är vidare oroad över den otillräckliga statistiken över Sveriges olika etniska gruppers åtnjutande av ekonomiska och sociala rättigheter (artikel 2).

5. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten breddar sin datainsamling genom att använda olika indikatorer på etnisk mångfald och genom att låta de tillfrågade svara anonymt och välja hur de vill identifiera sig själva, för att på så sätt ta fram tillfredsställande empiriskt underlag till strategier för att förbättra allas lika åtnjutande av rättigheterna i konventionen och underlätta uppföljningen av detta.

Diskrimineringsombudsmannen

6. Kommittén är fortfarande oroad över att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag är begränsat, att antalet framgångsrikt avslutade ärenden är relativt lågt och att de tillgängliga resurserna kanske inte står i proportion till de resultat som myndigheten förväntas uppnå.

7. Kommittén upprepar sin tidigare rekommendation (se CERD/C/SWE/CO/19-21 punkt 9) om att konventionsstaten bör stärka Diskrimineringsombudsmannen genom att bredda dess uppdrag att skydda medlemmar av sårbara grupper från diskriminering, analysera och ta itu med orsakerna till det låga antalet framgångsrikt avslutade ärenden samt anslå tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser för att myndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag.

Nationell s institution för mänskliga rättigheter

8. Kommittén uppmärksammar att en andra utredning om att inrätta en nationell institution för mänskliga rättigheter har inletts. Kommittén är emellertid oroad över att konventionsstaten, trots flera rekommendationer från internationella människorättsmekanismer, ännu inte har inrättat en sådan institution i enlighet med principerna om nationella institutioner för främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna (Parisprinciperna) (artikel 2).

9. Kommittén upprepar sin tidigare rekommendation (se CERD/C/SWE/CO/19-21 punkt 10) om att konventionsstaten utan ytterligare dröjsmål bör inrätta en nationell institution för mänskliga rättigheter i enlighet med Parisprinciperna och anslå tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser för att den effektivt och självständigt ska kunna utföra sitt uppdrag.

Rasistisk hatpropaganda och rasistiskt våld

10. Kommittén är oroad över rapporter om att rasistisk hatpropaganda mot afrosvenskar, judar, muslimer och romer fortsätter i konventionsstaten, i synnerhet under valrörelser, liksom i medier och på internet. Kommittén ser positivt på att det har inrättats nationella kontaktpunkter och särskilda hatbrottsgrupper i de tre storstadsområdena, men beklagar att det inte finns sådana i resten av landet. Kommittén berömmar konventionsstatens arbete för att förbättra sina datainsamlingsmetoder och komma till rätta med underrapporteringen, men är fortfarande oroad över det höga antalet anmälda hatbrott och det fortsatta rasistiska våldet i konventionsstaten. Kommittén är särskilt oroad över rapporter om mordbränder mot moskéer och asylboenden. Kommittén är vidare oroad över diskrepansen mellan antalet anmälda fall av hatbrott och hatpropaganda å ena sidan, och antalet förundersökningar, åtal och fällande domar mot förövarna å andra sidan. Kommittén är oroad över bristen på information om personer som utsätts för hatbrott utifrån flera överlappande diskrimineringsgrunder såsom kön, etnisk tillhörighet, hudfärg, religion, funktionsnedsättning, könsidentitet och sexuell läggning (artikel 4).

11. Kommittén påminner om sin allmänna rekommendation nr 35 (2013) om att bekämpa rasistisk hatpropaganda och rekommenderar att konventionsstaten anstränger sig ytterligare för att

a) effektivt genomföra och upprätthålla gällande lagstiftning och fortsätta vidta nödvändiga åtgärder för att skydda sårbara grupper från rasistisk hatpropaganda, rasistiskt våld och andra hatbrott,

b) effektivt identifiera, registrera och utreda fall av rasistisk hatpropaganda eller uppmaning till rashat, våld med rasistiska motiv och hatbrott samt lagföra de ansvariga,

c) ge alla tjänstemän vid de brottsbekämpande myndigheterna obligatorisk och kontinuerlig utbildning om att förebygga hatbrott, rasistisk hatpropaganda och rasistiskt våld samt fortsätta hantera problemet med underrapportering,

d) offentligt fördöma och ta avstånd från rasistisk hatpropaganda och främlingsfientliga uttalanden av offentliga tjänstemän och politiker, även i nätbaserade medier, samt fullt ut tillämpa relevant lagstiftning

e) i nästa rapport lämna utförlig information om antal rasistiska hatbrott, inklusive hatpropaganda och rasistiskt våld, och deras karaktär, exempelvis antal anmälda fall, antal väckta åtal och fällande domar, vilka påföljder förövarna dömts till och vilken ersättning offren beviljats. Konventionsstaten rekommenderas även att lämna information, där hänsyn också tagits till brottsofferundersökningar, om hatbrott som begåtts utifrån överlappande diskrimineringsgrunder.

Rasistiska och extremistiska organisationer

12. Kommittén är oroad över rasistiska och extremistiska organisationers närvaro i konventionsstaten och över deras offentliga demonstrationer. Kommittén uppmärksammar konventionsstatens förklaring men påminner om sina tidigare slutsatser och upprepar sin oro över att konventionsstaten fortsätter tillåta bildande av organisationer som främjar och uppmanar till rashat, i strid med artikel 4 i konventionen.

13. Kommittén upprepar sin tidigare rekommendation (se CERD/C/SWE/CO/19-21 punkt 13) och rekommenderar att konventionsstaten ändrar sin lagstiftning så att organiserandet av grupper som främjar och uppmanar till rashat förbjuds, i enlighet med artikel 4 i konventionen.

Särskilda åtgärder

14. Kommittén konstaterar att konventionsstaten står fast vid sitt beslut att inte vidta särskilda åtgärder. Kommittén påminner om sin tidigare rekommendation (se CERD/C/SWE/CO/19-21 punkt 8) och är fortsatt oroad över att bristen på erkännande av nyttan av särskilda åtgärder kan vidmakthålla de effekter som strukturell diskriminering har på sårbara grupper och hindra att rättigheterna i konventionen genomförs fullt ut.

15. Kommittén påminner om sin allmänna rekommendation nr 32 (2009) om innebörden och omfattningen av särskilda åtgärder i konventionen och rekommenderar att konventionsstaten omprövar sin inställning till särskilda åtgärder som ett medel för att hantera de effekter som strukturell diskriminering har på sårbara grupper i konventionsstaten.

Samers rättigheter

16. Kommittén är oroad över

a) att lagstiftningen inte till fullo garanterar rätten att på förhand lämna frivilligt och informerat samtycke, samtidigt som utvinningen av naturresurser och industri- och utvecklingsprojekt fortsätter,

b) att lagstiftningen inte är tillräcklig för att skydda samers rättigheter i deras traditionella landområden,

c) att vissa grupper samer som utövar olika verksamheter behandlas olika inför lagen,

d) återkommande rapporter om hatbrott mot och diskriminering av samer,

e) rapporter om att rovdjursförvaltningen från 2013, som bland annat handlar om att begränsa skadorna på ren, inte tillämpas konsekvent och att samiska renskötare har svårt att få ersättning för skada som orsakats av rovdjur (artikel 5).

17. Kommittén rekommenderar konventionsstaten att

- a) vidta åtgärder för att förankra rätten att på förhand lämna frivilligt och informerat samtycke i lagen, i enlighet med internationella standarder,
- b) utarbeta lagstiftning för att ytterligare skydda samers rättigheter i deras traditionella landområden, vidta åtgärder för att bekämpa hatbrott mot och diskriminering av samer samt dokumentera, utreda och lagföra hatbrott mot samer,
- c) vid tillämpning av relevant lagstiftning säkerställa att inte vissa grupper samer åsidosätts,
- d) genomföra den beslutade rovdjursförvaltningen från 2013, ge renskötare full ersättning för skador på ren som orsakats av rovdjur och fortsätta samråden om toleransnivån som är 10 procent,
- e) utvärdera genomförande, resultat och effektivitet av strategier som utformats för att komma till rätta med de problem som samer ställs inför.

Antimuslimsk rasism

18. Kommittén är oroad över rapporter om attacker mot moskéer, liksom över bristen på tillräckliga medel för att skydda moskéer från attacker och bristen på försäkringar till överkomligt pris mot sådana attacker. Kommittén är också oroad över återkommande rapporter om rasistiska hatbrott och rasistisk hatpropaganda mot muslimska etnisk-religiösa minoritetsgrupper, i synnerhet muslimska kvinnor. Kommittén är lika oroad över rapporter om att personer som tillhör muslimska etnisk-religiösa minoritetsgrupper har svårt att få tillgång till arbete och bostad utanför områden där minoriteter utgör en stor del av befolkningen, vilket leder till segregation. Vidare är kommittén oroad över rapporter om att medier och politiker framställer muslimer på ett stereotypt sätt. Kommittén är särskilt oroad över situationer där människor diskrimineras på grund av etnisk tillhörighet, religion och kön samtidigt. Exempelvis verkar afrosvenska muslimska kvinnor vara en särskilt sårbar grupp som utsätts för diskriminering på flera grunder (artikel 5).

19. Kommittén rekommenderar konventionsstaten att

- a) vidta omedelbara åtgärder och förbättra redan genomförda åtgärder för att skydda muslimska etnisk-religiösa minoritetsgrupper från våld, rasistiska hatbrott och rasistisk hatpropaganda,
- b) vidta omedelbara åtgärder och förbättra redan genomförda åtgärder för att skydda egendom som tillhör muslimska etnisk-religiösa minoritetsgrupper från hatbrott och skadegörelse samt säkerställa att det finns medel och försäkringar till överkomligt pris för att skydda moskéer och annan gemensam egendom,
- c) vidta åtgärder för att förhindra diskriminering när det gäller arbete och bostad och för att förhindra boendesegregation,
- d) utreda och tillämpa lämpliga påföljder för hatbrott som begås av politiker och av yrkesverksamma inom mediebranschen samt vidta nödvändiga åtgärder, riktade till journalister i synnerhet, för att främja tolerans, interkulturell dialog och respekt för mångfald,
- e) samla in data om intersektionell diskriminering för att analysera och minimera diskrimineringens effekter på särskilt sårbara grupper,
- f) utvärdera genomförande, resultat och effektivitet av strategier som utformats för att komma till rätta med de problem som muslimer ställs inför.

Terrorismbekämpning

20. Kommittén är oroad över rapporter om att terroristbrottslagen i nuläget är oproportionerligt inriktad på muslimer, medan brott som begås av andra grupper, exempelvis nynazistiska grupper, inte utreds som terrorism.

21. Mot bakgrund av kommitténs allmänna rekommendation nr 31 (2005) om att förebygga rasdiskriminering i det straffrättsliga systemets förvaltning och verksamhet rekommenderar kommittén att konventionsstaten säkerställer att åtgärder för att bekämpa terrorism vidtas på ett sätt som skyddar grundläggande mänskliga rättigheter, bland annat rätten till likabehandling.

Rasism mot svarta

22. Kommittén är oroad över rapporter om diskriminering av afrosvenskar och personer av afrikansk härkomst, i synnerhet rapporter om rasistiska hatbrott och rasistisk hatpropaganda, rasistiska framställningar i medier, rasprofilering, boendesegregation, ekonomisk segregation och svårigheter att få tillgång till hälso- och sjukvård, utbildning och arbete (artikel 5).

23. Kommittén rekommenderar konventionsstaten att

a) omedelbart vidta nödvändiga åtgärder för att skydda afrosvenskar och personer av afrikansk härkomst från rasistiska hatbrott och rasistisk hatpropaganda samt utreda, lagföra och på lämpligt sätt straffa förövare, inklusive yrkesverksamma inom mediebranschen,

b) genomföra studier om segregation och säkerställa att reformprogrammet för minskad segregation 2017–2025 genomförs fullt ut, med målet att få ett slut på den ekonomiska segregationen,

c) vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att alla får lika tillgång till hälso- och sjukvård, utbildning och arbete,

d) utvärdera genomförande, resultat och effektivitet av strategier som utformats för att komma till rätta med de problem som afrosvenskar och personer av afrikansk härkomst ställs inför.

Romer

24. Kommittén uppmärksammar strategin för romsk inkludering 2012–2032 men är fortsatt oroad över att romer fortfarande har svårt att få tillgång till utbildning, arbete, boende, hälso- och sjukvård och rättvisa. Kommittén är vidare oroad över rapporter om tvångsavhysningar av vissa grupper romer som bor i tillfälliga bosättningar och över rapporter om att romer fortsätter utsättas för hatbrott (artikel 5).

25. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten säkerställer att strategin för romsk inkludering 2012–2032 genomförs, följs upp och åtföljs av tillräckliga resurser. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten vidtar alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att alla romer får tillgång till utbildning, arbete, boende, hälso- och sjukvård och rättvisa. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten förhindrar tvångsavhysningar av romer, skyddar dem mot hatbrott och säkerställer att alla anmälda brott utreds och att förövarna lagförs. Kommittén rekommenderar även att konventionsstaten utvärderar genomförande, resultat och effektivitet av strategier som utformats för att komma till rätta med de problem som romer ställs inför.

Polisens profilering

26. Kommittén har uppmärksammat konventionsstatens åtgärder men är fortfarande oroad över rapporter om att polisen ofta profilerar synliga minoriteter.

27. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten säkerställer att grundläggande rättsliga skyddsmekanismer tillämpas för att förhindra och motverka att polisen rasprofilerar sårbara grupper, i synnerhet afrosvenskar, personer av afrikansk härkomst, muslimer och romer.

D. Ytterligare rekommendationer

Ratifikation av andra instrument

28. Eftersom alla mänskliga rättigheter är odelbara uppmuntrar kommittén konventionsstaten att överväga att ratificera de internationella människorättsinstrument som den ännu inte har ratificerat, i synnerhet fördrag som innehåller bestämmelser som är av direkt relevans för grupper som kan utsättas för rasdiskriminering, bland annat FN:s internationella konvention för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter.

Uppföljning av Durbandeklarationen och handlingsprogrammet

29. Mot bakgrund av kommitténs allmänna rekommendation nr 33 (2009) om uppföljning av översynskonferensen om Durbanåtagandena rekommenderas konventionsstaten att tillämpa Durbandeklarationen och handlingsprogrammet, som antogs vid världskonferensen om rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och intolerans i september 2001, och beakta slutdokumentet från översynskonferensen om Durbanåtagandena, som ägde rum i Genève i april 2009, när konventionen genomförs i den nationella rättsordningen samt rapportera om detta.

Internationella årtiondet för människor av afrikansk härkomst

30. Mot bakgrund av generalförsamlingens resolution 68/237 uppmanar kommittén konventionsstaten att i nästa periodiska rapport särskilt informera om vilka konkreta åtgärder som vidtagits inom ramen för det internationella årtiondet för människor av afrikansk härkomst och beakta kommitténs allmänna rekommendation nr 34 (2011) om rasdiskriminering av människor av afrikansk härkomst.

Samråd med civilsamhället

31. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten fortsätter att konsultera och stärka dialogen med civilsamhällesorganisationer som arbetar för att skydda mänskliga rättigheter, i synnerhet de som arbetar för att bekämpa rasdiskriminering, i samband med att nästa periodiska rapport tas fram och som uppföljning till dessa slutsatser.

Ändring av artikel 8 i konventionen

32. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten ratificerar ändringen av artikel 8.6 i konventionen, som antogs den 15 januari 1992 vid konventionsstaternas fjortonde möte och som generalförsamlingen ställde sig bakom i resolution 47/111.

Uppföljning av dessa slutsatser

33. I linje med artikel 9.1 i konventionen och artikel 65 i arbetsordningen uppmanar kommittén konventionsstaten att informera om genomförandet av rekommendationerna i punkt 9, 17 d och 19 b ovan inom ett år från det att dessa slutsatser antagits.

Punkter av särskild betydelse

34. Kommittén vill även uppmärksamma konventionsstaten på att rekommendationerna i punkterna 13, 21, 25 och 27 ovan är av särskilt stor betydelse, och den uppmanar konventionsstaten att i sin nästa periodiska rapport lämna utförlig information om vilka konkreta åtgärder som har vidtagits för att genomföra de rekommendationerna.

Informationsspridning

35. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten på lämpligt sätt gör rapporterna tillgängliga för allmänheten så fort de lämnas in och offentliggör kommitténs slutsatser avseende dessa rapporter på liknande sätt på de officiella och mest använda språken.

Nästa periodiska rapport

36. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten lämnar in sin kombinerade 24:e och 25:e periodiska rapport i ett och samma dokument senast den 5 januari 2023, och då beaktar de särskilda riktlinjerna för rapportering som kommittén antog under sitt 71:a möte (CERD/C/2007/1) samt behandlar alla punkter som tas upp i dessa slutsatser. Mot bakgrund av generalförsamlingens resolution 68/268 uppmanar kommittén konventionsstaten att iaktta gränsen på 21 200 ord för periodiska rapporter.